

Arbeidsplan 2004

Nordisk Arbeidsgruppe for Fiskeriforskning (NAF)

Bergen, oktober 2003

1. Innledning

Arbeidsplanens grunnlag er det til enhver tid gjeldende samarbeidsprogram for det nordiske fiskerisamarbeidet, samt de overordnede prioriteringer for det samlede nordiske samarbeidet.

Ved utarbeidelsen av arbeidsplanen trekker NAF i størst mulig omfang inn de nasjonale nordiske myndigheters prioriteringer innenfor forskning og utvikling på fiskeriområdet og fiskerirelatert miljøforskning. Videre blir det foretatt en koordinering med forsknings- og utviklingsområder som prioriteres innenfor EU.

NAF vil utbygge samarbeidet med andre sektorer som er faglig relevant, slik at de overordnede formål fremmes best mulig.

2. Målsetting

NAF har som mål å medvirke til et velfungerende og øket nordisk samarbeid innenfor fiskerisektoren og i forhold til relatert forskning og utvikling innenfor andre sektorer.

3. Bakgrunn

Arbeidsplanen er basert på nasjonale prioriteringer anbefalt av NAFs medlemmer, samt

- Strategi for det Nordiske Fiskerisamarbeid 2001-2004
- Utkast til det islandske formandsskapsprogram år 2004 samt det nugældende svenske formannskapsprogram 2003?
- Statsministrenes strategi for et hållbart Norden
- EUs prioriteringer (6. Rammeprogram)
- Dessuten blir emner som vil være aktuelle på internasjonalt plan i det kommende år trukket inn, med særlig vekt på områder hvor det fellesnordiske samarbeidet vil kunne bidra positivt til utviklingen.

4. Hovedområder og innsatsområder

NAF har valgt å legge vekt på at arbeidsplanen følger de prioriterte områder i strategien for det nordiske fiskerisamarbeide 2001-2004 og relateres til hovedområdene: (1) Bæredyktig fiskeri, fangst og oppdrett, (2) Forbrukerrelaterte spørsmål og (3) Sektoroverskridende aktiviteter samarbeid. Dessuten vil NAF

prioritere en fortsettelse av den informasjonsvirksomhet som har foregått i de seneste årene. Endelig ser NAF frem til de aktiviteter der måtte blive resultat af samarbejdet med Nordisk Forsker Akademi (NorFA) under rammerne for Nordic Marine Academy.

Arbeidsplan 2003 inneholder en del aktiviteter som er videreføring og oppfølging på prosjekter som ble startet i 2003 eller tidligere. I tillegg kommer nye aktiviteter som initieres og igangsettes for første gang i år 2004.

Hovedområde 1: Bæredyktig fiskeri og oppdrett

Innen for rammene av det nordiske miljø- og fiskerisamarbeidet prioriteres en rekke innsatsområder for å fremme utviklingen mot fiskeri- og forvaltningsmetoder som ikke medfører negative miljøpåvirkninger. Særlig viktig er nordisk samarbeid for å øke innflytelsen når det skal treffes internasjonale avtaler om begrensning av forurensning, men samarbeidet har også betydning for betoning av fiskeriaspektene i internasjonale miljøavtaler. Fortsatt utvikling av selektive redskaper er et innsatsområde som prioriteres fra NAFs side. Hovedformålet er redusert bifangst av ungfisk, sjøfugler og havpattedyr (dåggdjur), men det er også ønskelig å utvikle redskaper som er mer skånsomme mot havbunnen. Kvalitet på fisken og pris hører sammen. Derfor er utvikling av redskaper som er skånsomme mot fangsten et annet område av stor verdi for næringen. Klimatiske prosessers bidrag til økosystemforandringer i havet får mer og mer oppmerksomhet. Fisken er en del av det marine økosystem, og fra NAFs side vil man prioritere tverrvitenskapelig forskning som kan belyse sammenhengen mellom f.eks. meteorologi, fysikk, kjemi og biologi.

Akvakultur vil i stigende omfang globalt bidra med forsyning av fisk og fiskeprodukter. En fortsatt ekspansjon vil være betinget av at fiskeoppdrett utvikles mot å bli så miljønøytralt som mulig. Dokumentert miljøriktig oppdrett av fisk kan vise seg å være et distanserende argument i markedsføringen av nordiske fisk og fiskeprodukter. Endelig må FoU-aktiviteter som sikter mot en bæredyktig utnyttelse av enhver fiskeart prioriteres høyt. Vi arbeider mot en verdioptimering både mellom de forskjellige arter og innenfor den enkelte fiskeart.

Problematikken omkring discardt/utkast er i fokus såvel politisk som ressurs-/forvaltningsmessig. Politisk er det ikke holdbart at utkast, som opfattes som uetisk av offentligheten, pågår uten synlige resultatforbedringer, dvs. reduksjon eller stans av utkast. Biologisk, forvaltningsmessig utgjør utkast en uhåndterlig størrelse, idet mengden av fisk som kastes ut etter fangst, av mange forvaltningssystemer regnes som en del av den levende fangstbare ressurs – uten å ta hensyn til at den største delen er død og derfor ikke kan inngå i fiskeriet. Med andre ord er utkast, eller den manglende registrering av utkast, et usikkerhetsmoment i prognoser for fremtidens fiskeri, og medvirker dermed til et ikke-bæredyktig fiskeri. NAF er vitende om at man under revisjon av den felleseuropeiske fiskeripolitikken bl.a. har satt fokus på utkastproblematikken, og i vurderingene inngår et utkastforbud. NAF er videre vitende om at de nordatlantiske fiskeriministre har satt fokus på området. NAF vil derfor ta initiativ til en workshop blandt forskere og forvaltere for å søke å avdekke mulige løsningsmodeller for en reduksjon av utkast, herunder registreringsmuligheter og økonomiske motivasjonsmodeller.

Aktiviteter:

Kommentar: For at sikre en bedre fordeling kunne man jo flytte en del af disse projekter til Sektoroverskridende aktiviteter: f.eks. Bioøkodata, harvest control rules, optimal policies, komplementaritet, prisbidding,

	Budget 2004 i DKK
Nordisk skaldyrsforum Det er etablert et nettverk for forskere, forvaltere og produsenter for å tidsveksle erfaringer om forbedringer av bransjens forhold. Det skal bla. avholdes årlige nettverkskonferanser, og utvikles en internettbasert nyhetsportal. Prosjektet er 3-årig og avsluttes i 2004.	
Kartlegging av breiflabber i nordiske farvann Det vil bli foretatt generelle biologiske undersøkelser og kartlegging av to breiflabbarter i deres utbredelsesområder. Prosjektet er 3-årig, 2004 er siste år.	300.000
Laks i Nordatlanten Distribusjon, miljørelasjoner og tilhørighetsforhold hos laks i Nordatlanten vil bli kartlagt ut fra havfangst, merkning og utsetting med minidataloggere. Prosjektet er 3-årig og vil bli slutført i 2004.	450.000
Merking av otolitter Nyttklekket oppdrettet fiskeyngel vil bli merket med henblikk på avleiring i otolitter, og dermed forbedret otolittavlesing med mulighet for atskillelse av vill og oppdrettet fisk. Prosjektet er 2-årig.	285.000
Nytt system for artsbestemmelse og lengdemåling av fisk Det skal utvikles et system som enkelt kan monteres på landbaserte anlegg og om bord i fiske- og forskningsfartøy. Systemet skal kunne skille fiskearter, måle lengde og vekt, og sortere fisken ut fra gitte kriterier. Kapasiteten skal være stor nok til å kunne brukes i kommersiell sammenheng og nøyaktighet skal oppfylle forskningsmessige behov.	400.000
Skader på redskaper/fangst pga. sel Skader på redskap og fangst forårsaket av sel er et stort problem i alle nordiske land rundt det Baltiske hav. Det er flere måter å løse dette problemet på, og gjennom de siste tiårene har Sverige, Finland og Danmark utført forskjellige forsøk med modifiserte redskaper og akustiske alarmer, med positive resultater. I prosjektet vil det bli dannet et nordisk forskningsteam som skal utvikle og teste nye ideer og modifikasjoner.	500.000
Nordisk nettverk for biprodukter Det er stor aktivitet innenfor emnet biprodukter i Norden, både innenfor forskning og i industrien. Dette prosjektet vil bidra til å danne et nettverk av nordiske forsknings-institusjoner og	150.000

industribedrifter som arbeider med biprodukter for å utveksle erfaringer med biproduktprosjekter, ta initiativ til nye samarbeidsprosjekter og medvirke til sette forskningsmessig, industrimeessig og politisk fokus på biprodukter. NAF har tatt initiativ til prosjektet.	
Nordisk Symposium for fiskeimmunologi 2004 Arrangere og afholde en international conference om fisks immunforsvar mod sygdomme. Kendskabet til fisks immunforsvar er endnu forholdsvis begrænset i forhold til, hvad der vides om pattedyr, men er af afgørende betydning for mulighederne for at kunne fremstille effektive vacciner til brug under akvakulturforsøksforhold samt for at kunne fremavle sygdomsresistente fisk. Desuden udgør måling af immunologiske parametre et vigtigt værktøj for monitorering af sundhed blandt de fritlevende fiskebestande.	50.000
Harvest Control Rules Etter godkjenningen av Rio Declaration i 1992, har forvaltning av fiskeriene og andre ressurser skulle vært gjort etter prinsippet "Precautionary approach". I praksis har imidlertid forvaltningsstrategiene ofte vært uklare, manglet langtidsperspektiver og fortsatt vært dominert av kortsiktige politiske behov. Harvest control rules (HCR) er et sett klart definerte regler som bestemmer totale årlige fangstkvoter eller innsats på basis av for eksempel bestands-størrelse.	150.000
MAR ECO - Top predators along the mid Atlantic ridge Prosjektet tar sikte på å studere toppredatorer, sjøpattedyr og sjøfugl, langs den Midatlantiske Rygg fra Island til Azorene. Prosjektet er en del av et internasjonalt forskningsprogram, MAR-ECO, under Census of Marine Life- initiativet, med hovedmål å identifisere viktige marine habitater og økologiske prosesser som kontrollerer utbredelse av sjøpattedyr og sjøfugl.	400.000
Overvåking av sildens gyteområder i Østersjøen Sildas gyteområder i Østersjøen er lite kjent, og prosjektets formål er å finne en metode for å gjøre dette. NAF støtter en workshop for å samle eksisterende viten og å dokumentere metoden.	100.000
Fangst og udnyttelse af mesopelagisk fisk En av de største resurser av fisk, som ennå ikke er utnyttet kommersielt er de mesopelagiske fisk. De finnes i alle verdenshav og har med sine vertikale vandringer en meget stor betydning i at bringe produksjonen i de øvre vannmasser ned til de dypere lag. De største mengder finnes i de tropiske farvann, men også i de nordlige farvann finnes betydelige forekomster. En stadig mindre andel av fangsterne i det nordøstlige Atlanterhav	60.000

av sild og makrel går til produksjon av fiskemel og olje, og det samme kan forventes i fremtiden for kolmule og lodde. Dette samtidig med at behovet for for til opdrætsnæringen vokser. Det er derfor naturlig at interessen vendes mod de mesopelagiske fisk som en mulig resurs for industrifiske.	
I alt	2.845.000

Hovedområde 2: Forbrukerrelaterte spørsmål

Forbrukerne har alltid forsøkt å påvirke produsentene til å levere sunne matvarer av god kvalitet, og mediene er oppmerksom på etiske og kvalitetsmessige aspekter ved matvareproduksjon. Matvareforvaltningens rolle endrer seg mer og mer mot risikovurdering av matvarer. Begrepene innenfor risikovurdering bør ha et praktisk, fiskerelatert innhold, analysemetoder bør harmoniseres, fortolkningsmuligheter diskuteres, og industriens og forvaltningens stillingstagen til forskernes fortolkning av resultater bør konkretiseres. Fiskere, forskere og forvaltere bør, evt. i samarbeid med EK-Livs, diskutere internasjonale trender innenfor fisk som mat, forsøke å fremme innbyrdes forståelse og arbeide for felles synspunkter. Sykdommer forårsaket av matvarer regnes som et alvorlig problem, og medfører at forbrukerne føler seg utrygge. Matvaresikkerhet er derfor et høyt prioritert område både i de forskjellige nordiske land og i EU. NAF ønsker derfor å initiere prosjekter spesifikt rettet mot problemer som måtte være forårsaket av inntak av fisk og fiskeprodukter. I denne forbindelse er sporbarhet et nøkkelord. Sporbarhet kjennes i dag mest som muligheten for å dokumentere overfor forbrukeren at en vare er av en bestemt opprinnelse, hvilket kan være en genuin art eller fra et bestemt opprinnelsessted. Sporbarhet gjelder ikke bare sikkerhet og sunnhet, men også opplysninger som forbrukerne ønsker av andre årsaker, f.eks. fangststed, fangstmetode, bestandens tilstand og fiskens behandling frem til forbrukeren. Det er derfor ønskelig å utvikle og implementere et sporbarhetssystem som kan forelegges forbrukeren i form av merkning eller på anden måte.

Aktiviteter:

	Budget 2004 i DKK
Bioaccumulation of Dioxin-like Organochlorines in Baltic fish – experiemental and modelling approach Prosjektet skal undersøke biomagnifikasjon av dioksiner og PCB fra zooplankton via Baltisk sild og brisling til laks.	340.000
Forbrukersikkerhet – sporbarhet	500.000

Prosjektets formål er å være først med å gjennomføre sporbarhet for fisk og fiskeprodukter i Europa for at de nordiske land dermed kan påvirke kommende EU-krav.	
Teknologi på biologiens premisser Produksjon av akvatiske organismer er en næring med økende betydning for flere av de nordiske land, spesielt for Norge, Island, Danmark og Færøyene. For å sikre konkurranseevnen skjer det kontinuerlig en utvikling av større, tyngre teknologi, innen oppdrettsenheter, brønnbåter, hjelpeutstyr m.v.. Dette medfører en økt risiko for at organismene blir utsatt for en mer "hårdhendt" håndtering. For å sikre at de havprodukter som produseres i Norden er av god kvalitet, og produksjonen skjer på en måte som finnes akseptabel av konsumenter, er det viktig å utvikle teknologi som tar hensyn til de krav de respektive oppdrettsarter stiller. Dette fordrer at man utvikler kunnskap i skjæringsområdet/ grenseflaten mellom teknologi og biologi, dvs. hvilke krav organismen stiller for optimal livsutfoldelse, samt hvordan teknologien virker inn på organismen.	150.000
I alt	990.000

Hovedområde 3: Sektoroverskridende aktiviteter.

Fiskerisektoren har i de senere år øket det tverrsektorielle arbeidet, idet stadig flere problemstillinger har røtter i flere sektorer, og det muliggjør en bedre utnyttelse av de økonomiske midler. NAF vil derfor fortsatt gjøre en innsats for å utbygge det tverrsektorielle arbeidet. Samarbeidet innenfor utdannelsesområdet vil fortsatte, idet et høyt utdannelsesnivå og en prioritering av forskning er vesentlige forutsetninger for utvikling av den kompanse som skal bære den fortsatte utvikling i Norden. På fiskeriområdet er der behov for øket utdanning på alle nivåer for å kunne sikre en konkurransedyktig utvikling. Dette forutsetter at det skapes bedre image for fiskeriykker og at utdannelsene blir attraktive med synlige karrieremuligheter. Endelig er det vesentlig at den nordiske utdannelses- og forsknings-innsatsen settes i et internasjonalt perspektiv, herunder samarbeid med de baltiske land og det europeiske samarbeidet innenfor rammene av EU.

NAF vil videre holde øye med de tiltak som skjer på fiskeriområdet med utgangspunkt i informasjonsteknologi. Forskningsinstitusjonene og organisasjonene har i vid utstrekning tatt teknologien til seg og auksjonsområdet blir i stigende grad IT-basert. De forarbeidende virksomheter halter lidt bakut, men ventes å komme med ganske snart, både i forbindelse med informasjonssøk på internett og salg på 'nettet'. Det er ikke planlagt aktiviteter i 2003, men NAF vil holde øye med

utviklingen på området og søke å etablere et nettverk som kan sammenkoble de IKT (informasjons- og kommunikationsteknologi) –'øer' som finnes i forskningsmiljøene med henblikk på en bedre utnyttelse av den eksisterende viten.

Aktiviteter

	Budget 2004 i DKK
Prisbildung för och efterfrågan på søvattensfiskar Fiskerinæringen i Østersjøområdet gjennomgår en omfattende strukturendring. Den internasjonale konkurransen på markedet har øket: Importert laks har erobret markedet og prisen har vært rekordlav de seneste par årene. Samtidig har sildefisket vært strengt regulert og etterspørselen etter konsumsild har også minket på grunn av dioksindebatten i massemedia. Den voksende selbestanden i Østersjøen truer også kystfisket. Disse radikale endringene har minsket troen på framtiden i fiskerinæringen og antallet primærprodusenter minker dramatisk. Lyspunktet i dette bildet er at pris og etterspørsel etter ferskvannsfisk som bl.a. sik og abbor stiger til tross for prisnedgangen på oppdrettsfisk. Nye markedskanaler for ferskvannsfisk kan ha oppstått med øket tilbud av laksefisk, som representerer et hvitfiskalternativ for konsumentene. Ferskvannsfiske er viktig for yrkesfiskerne i Østersjøen. Den positive markedsutviklingen skaper muligheter for lønnsomt og varig kystfiske.	250.000
Forum Skagerrak II Forum Skagerrak II er et fellesnordisk samarbeid under Interreg III B's Nordsjøprogram med deltagelse fra Norge, Sverige og Danmark. Samarbeidet er fokusert på å forbedre miljøet i Skagerrak, og i Forum Skagerrak II blir det nedsatt 6 arbeidsgrupper innenfor følgende emner relatert til miljøproblematikken i Skagerrak: • Koordinert miljøovervåking • Fisk og skalldyr • Problematikken om næringssaltbelastningen i Skagerrak • Miljøgifter, olje og avfall • Integrert kystsoneplanlegging • Scanning av havbunnen Målsætningen i Forum Skagerrak II er å ta initiativ til forbedringer innenfor disse seks områdene, samt på lengre sikt å etablere en permanent fellesnordisk organisasjon som arbeider med spørsmål vedrørende Skagerraks miljø.	100.000
BIØKOMODA	200.000

På en konferanse om fiskeriøkonomi ble følgende problemer identifisert: 1) der er stadig utilstrekkelig kommunikasjon mellom økonomer og brukerne av økonomisk informasjon, 2) der bør være større oppmerksomhet blandt økonomer om yrkets behov og 3) der mangler en institusjonell plattform for økonomene. På bakgrunn av dette har prosjektet som formål på et fellesnordisk grunnlag å fremme utviklingen av modeller som er egnet som grunnlag for å danne helhetssyn på en langsiktig bæredyktig utvikling av fiskeri, hvor biologiske, økonomiske og sosiale forhold inndras. Modellutviklingen skal skje ved å ta med næringens og forvaltningens ønsker. Prosjektet skal ikke utvikle en selvstendig modell, men a) diskutere og fremme utviklingsarbeidet med eksisterende modeller, b) øke interessen for modellering og dataanvendelse, og c) overføre viten landene imellom.	
Optimal policies sustainable fisheries Bakgrunnen for dette prosjektet er et tidligere NAF-prosjekt: Sammenligning av fiskeripolitikk i Danmark, Island og Norge, der det ble utviklet indikatorer for overfiske og høsting av bestander. Hovedmålene for det nye prosjektet er å etablere en stokastisk feedback modell for å generere bedre indekser for å sammenligne høstingsstrategier i Danmark, Norge og Island og å utvikle en modell som inkluderer flerbestandshensyn i en stokastisk setting. Dette vil øke forståelsen av hvordan forskjellige biologiske og økonomiske usikkerhets-momenter virker inn i en setting for globale optimale virkemidler i en bæredyktig utnyttelse av fiskeriene.	300.000
A Comparison of the fisheries management systems in Norway, Iceland and the Faeroe Islands To initiate a larger project comparing the profitability of the fisheries management systems in the Faeroe Islands, Iceland and Norway. For several years Óli Samró has gathered accounting data for a number of firms in the fishing industry in Iceland, Norway and the Faeroe Islands. This data set needs careful interpretation if it is to be used as an indicator of the profitability of the fishing industry in the three countries.	200.000
Komplementariteter i fiskeriet Det er kjent at det oppstår konflikter mellom de som forvalter og de som utøver fisket, selv om partene prinsipielt har samme forsett: et fiskeri som de kan leve av og med over tid. Det er også kjent at reguleringene i fiskeriene ikke alltid virker etter hensikten. Prosjektet har som mål å få belyst komplementariteter i fiskeriet med henblikk på å øke den gjensidige legitimitet mellom fiskere og forvaltere.	200.000
I alt	1.250.000

5. Informasjonstiltak

NAF prioriterer å få informasjon om de oppnådde forskningsresultater ut til brukerne samt synliggjøre det nordiske samarbeidet. Dette skjer bl.a. gjennom NAFs nyhetsbrev 'Nordfiskeri' og i form av medfinansiering av planlagte seminarer/symposier som ikke er initiert av NAF. Fire numre av Nordfiskeri er planlagt i 2004. Reservation: 100.000 DKK

6. Organisering av samarbeidet

Informasjon om nasjonale nordiske myndigheters prioritering innenfor forskning og utvikling på fiskeriområdet vil bli bragt til veie via NA's medlemmer, samt via sekretariatet som etablerer kontakt til de enkelte lands myndigheter og samler informasjonen sentralt.

Koordinering av nasjonale forsknings- og utviklingsområder foretas med utgangspunkt i en database over de nordiske forskningsmiljøer på fiskeriområdet. Databasen er etablert i et samarbeid mellom NAF og MIFI.

Koordinering med forsknings- og utviklingsområder som prioriteres innenfor EU vil bli foretatt ved kontakt med DG12 og DG14.

NAF's andel af driftsudgifterne til det fælles sekretariat med MiFi andrager 250.000 DKK.

7. Budsjett

Budsjettrammen for planlagte nye aktiviteter i arbeidsplanen for **2004 er 5.435.000 DKK, inklusiv udgivelse af Nordfiskeri og Sekretariatsomkostninger**. NAF ønsker å disponere aktiviteter som beskrevet innenfor denne rammen og vil holde NEF løpende orientert etterhvert som aktivitetene starter.

Kommentar: Skriv det reelle beløp !